

Hur ser demokratin ut?

Det är rubriken på en recension i Monthly Review av en ny bok av den kanadensiske samhällsvetaren Arnold August. Han har länge följt den kubanska utvecklingen men har nu också tagit en titt på utvecklingen av demokratin i ALBA-länderna i boken: Kuba och dess grannar: Demokrati i rörelse (se www.democracycuba.com).

Boken recenseras av Stansfield Smith som en "viktig bok om deltagande demokrati och folkligt i de ALBA-länder som utgör bålverk för 2000-talets socialism och antiimperialism i Latinamerika: Kuba, Venezuela, Ecuador och Bolivia. [...] Boken ger oss inte bara den kanske mest kunniga redogörelsen på engelska för Kubas valsystem. Den tillhandahåller också många möjligheter att följa den diskussion som pågår bland kubaner om hur samhällsdemokratin ska öka och byråkratin bekämpas."

USAs demokratifasad

Arnold jämför också med hur det är i USA och omöjligheten för folkflertalet att delta i ett politiskt system som grundar sig på rätten till hejdlös privat kapitalackumulation. Han noterar James Madison – en av grundlagsfäderna i USA och dess fjärde president – och hans målsättning: att skapa ett system

som upprätthåller skenet av folkstyre men så lite innehåll som möjligt. USAs grundlag nämner inte ordet demokrati, och inte heller folkmaktens suveränitet. USAs tvåpartisystem har upprättats av eliten som knyter upp folkrörelserna och upprätthåller den egna sociala och ekonomiska makten.

2000-talets socialism

Smith konstaterar att det är ett svävande begrepp, men kan sägas mena folkligt, deltagande demokrati, antiimperialism. Den kräver stopp för utplundring av naturtillgångar för att i stället utan att förbruka dem kunna använda dem för att förbättra folks liv. Av ALBA-länderna kan bara Kuba kallas socialistiskt där "folkflertalet kontrollerar de huvudsakliga produktionsmedlen" och vidmakthåller "övergripande statlig ekonomisk planering". Boken kommenterar Venezuelas, Bolivias och Ecuadors utveckling, framsteg och problem och olika grad och form för deltagande demokrati men huvuddelen ägnas åt Kuba.

"August utmanar föreställningen om den auktoritära staten och bristen på demokrati på Kuba. Han redogör för de stora steg som tagits för att föra över den politiska och ekonomiska makten i folkets händer, till att börja med jordreformen, bildandet av kvarterskommittéerna CDR som blev organ för lokalt deltagande och beväpningen av hela folket genom hemvärdet. 1961 kom alfabetiseringskampanjen som ändrade livsutsikterna för miljoner människor. Och i början av 70-talet arbetade folkrörelserna och kommunistpartiet fram det grundlagsförslag som diskuterades i ett jättelikt folkligt rådslag på alla arbetsplatser, skolor, grannskap och sedan antogs genom folkomröstning. Med den nya grundlagen inrättades de folkvalda beslutande organen på kommunal, läns- och nationell nivå."

Smith refererar också Augusts beskrivning av 80-talets kampanj för att rätta till misstag engagerade på samma sätt hela folket för att bekämpa byråkrati och korruption, vilket bara kan ske effektivt genom verklig deltagande demokrati. När de skulle ta sig ur den förödande 90-talskrisen skedde detsamma, då organiserade fackföreningsrörelsen och bonderörelsen "Arbetsparlament" som diskuterade vilka åtgärder som skulle vidtas efter att nationalförsamlingen, dvs landets parlament, inte kunde komma överens om tagen. Kontrasten kunde inte vara större till de "krispaket" som tvingats på andra länders folk med 90-talets chockterapi, nu upprepade på 2010-talet.

Partikongressen 2011-12

Smith skriver att Augusts kapitel om partikongressen för ett par år sedan och den folkliga diskussion som föregick den är i sig värt hela boken. Det belyser den hela landet omfattande deltagande demokrati-process som ledde fram till partikongressens och nationalförsamlingens beslut om att "förändra allt som behövde förändras". Det långtgående beslutet att minska antalet statligt, läns- och kommunalanställda med en halv miljon måste få ta sin tid så att ingen ställdes på gatan utan möjlighet att försörja sig. Det var enligt August ett uttryck för "den långtgående demokratiska politiska kulturen och det ömsesidiga utbytet mellan folket och dess valda ledning". Det handlade om att, med Raul Castros ord, "på ett organiserat sätt och med alla arbetares medverkan decentralisera samhällssystemet" och "inte kopiera någon igen".

August ägnar också ett kapitel åt "dissidenterna" och bloggarna från höger till vänster, både inom och utanför Kuba, de som skriver för USA-finansierade "Encuentro" (säte i Spanien) eller "Havanatimes" (som under vänstermantel publicerar USA-standardiserad "kritik mot Chavez-diktaturen") (se cubamoneyproject.org). Men viktigare ändå tycker Smith det är att "August ger oss en inblick i karaktären på de livliga diskussioner och debatter som nu äger rum på Kuba", men som utländska medier inte informerar om, till skillnad från den kubanska. Det är en utveckling av civilsamhället där "medborgarna blir mer aktiva och medvetna om sin roll".

Medborgardeltagande är beroende av medierna för att få den information de behöver. Lyckligtvis, skriver Smith, är de kubanska massmedierna inte i händerna på en bolagselit. Men den har andra problem och måste förnyas för att kunna bidra till samhällets förnyelse. Journalister som bara nöjer sig med företagsledares uttalanden duger inte, och byråkrater och administratörer lider ofta av högmod. Det undergräver förutsättningarna för folkligt deltagande och kontroll.

Det sjunde kapitlet i Augusts bok är en grundlig genomgång av Kubas valsysteem, den folkliga nomineringen på grannskapsnivå, de hemliga valen, rapportskyldigheten, avsättbarheten osv. August menar att förutsättningarna för fortsatt fördjupad demokratisering av det kubanska samhället finns hos gräsrotterna, hos kommunedelsråden och kommunfullmäktige.

"Kuba är ett laboratorium ... för en ny socialism och demokrati" sammanfattar August. Som kubanerna säger, de har ingen handbok att följa för att bygga socialism. Varje steg framåt kan bara pröva sig fram, och rätt till misstag när så sker. Och med tanke på att USAs hökar på vakt dygnet runt för att hitta något misstag, någon öppning för det regimskifte de eftersträvat i 50 år, måste Kuba ta det försiktigt.

Eva Björklund

www.svensk-kubanska.se